

A MAGYAR SZEMÉLYISÉGLEÍRÓ MELLÉKNEVEK SZOCIÁLIS KÍVÁNATOSSÁGA

SZIRMÁK ZSÓFIA

Universität Bielefeld, Fakultät für Gesundheitswissenschaften, Németország
E-mail: szirmak@post.uni-bielefeld.de

*A magyar személyiségzőkincs taxonómiai vizsgálatához kapcsolódóan (SZIRMÁK, DE RAAD, 1994) 620, a magyar személyiségtaxonómia alapját alkotó személyiségleíró melléknevek szociális kívánatossá-
gát, azaz szociális elfogadottsági vagy tetszési szintjét vizsgáltam. A tanulmány a személyiségleíró mel-
léknevek szociális kívánatosságának középértékét, szórását, z-értékét, valamint gyakorisági eloszlását
mutatja be tíz ítéshétfokú skálán végzett osztályzatai alapján. A dolgozat emellett a személyiségleíró
melléknevek szociális kívánatosságának kutatási irányzatait ismerteti, valamint betekintést enged az
angol, német és holland nyelvű taxonómiai kutatáshoz kapcsolódó szociális kívánatosság-vizsgálatok
eredményeibe.*

Kulcsszavak: Személyiségleíró szókincs, szociális kívánatosság, személyiségtaxonómia, Big-Five

BEVEZETÉS

Az ötfaktoros személyiségleíró modell (Big Five Modell) népszerűsége (részletesen lásd SZIRMÁK, DE RAAD, 1994) nagyban hozzájárult a személyiségvonások szerepének előtérbe kerüléséhez a mai pszichológiában (JOHN, 1990). A személyiségleíró szókincs struktúrájának vizsgálatát számos indoeurópai nyelvcsoporthoz tartozó nyelven megelőzte vagy követte a személyiségleíró szavak szociális kívánatosságának feltérképezése. A magyar személyiségleíró szavak szociális kívánatosságáról máig nem állnak a kutatók rendelkezésére átfogó adatok. Ez a tanulmány ezt a hiányt igyekszik pótolni.

Történeti összefüggésben EDWARDS (1957) munkája nyitott új távlatokat a szociális tetszésigény mint személyiségjellemző kutatására a személyiségvizsgálatok területén. Ez a dimenzió fontos szerepet tölt be még OSGOOD (1962) és PEABODY (1967) munkáiban, de a CROWNE és MARLOWE (1960; MARLOWE, CROWNE, 1961; lásd MILLHAM, JACOBSON, 1978/1983) szerzőpáros kutatásainak is központjában áll.

EDWARDS 1957-es tanulmányában a következőképpen határozza meg a szociális kívánatosság jelentését: „Az a potenciális torzító hatás, amely a kísérleti személyek személyiség-kérdőívek állításaira adott egyirányúan befolyásolt válaszaiban nyilvánul meg.” (P. VI.; a szerző fordítása.)

Edwards a szociális kívánatosság, illetve a tetszésigény kutatásában a személyiségtesztek, különös tekintettel az MMPI releváns állításaira szorítkozott, ennél fogva az ezekből kifejlesztett szociális kívánatosság skála elkerülhetetlenül pszichopatológiás vetülettel rendelkezett. CROWNE és MARLOWE (1960) bírálatukban azt hangsúlyozzák, hogy normál populációban alkalmazva az ilyen tételekből álló kérdőív eredményei nem értelmezhetők egyértelműen, és félrevezető következtetésekhez vezethetnek.

A Marlowe–Crowne-féle Social Desirability Scale (Szociális Kívánatosság Skála) állításai a személyiség-kérdőívekben talált patológiásan nem releváns, mindamellett csekély valószínűséggel előforduló társadalmilag elfogadott, illetve gyakran előforduló, de elutasított magatartásformákra vonatkoznak (CROWNE, MARLOWE, 1960). E szerzők definíciójában a szociális tetszésigény a társas elfogadottság iránti motivációra utal, és az egyes személyeknek a társadalmilag elfogadott és jutalmazott viselkedésre irányuló igényét fejezi ki. Mindez azt a meggyőződést tükrözi, hogy a társadalom által helyénvalónak tartott és jutalmazott viselkedésminták alkalmazásával a társas elfogadottság igénye kielégíthető (CROWNE, MARLOWE, 1960; MARLOWE, CROWNE, 1961). Munkájukban kitérnek a szociális tetszési igény és a konformitás egymáshoz való kapcsolatára, s e két fogalom különbözőségét abban látják, hogy míg a tetszésigény motivációs jellegű változó, addig a konformitás a viselkedések egy osztályára alkalmazott meghatározás (MARLOWE, CROWNE, 1961).

Ezek a korai tanulmányok a személyiségtaxonómiai kutatások lexikai szókincsre koncentrálnak vizsgálatainak előzményei is, és melléknévszókincsük egyes esetekben a lexikai vizsgálatokban is felhasználásra került. A szociális kívánatosság, a kérdőívállítások, illetve a személyiségleírók szociális elfogadottságának vizsgálata azonban nemcsak a személyiségtaxonómiában, hanem a pszichológia más területein is fontos szerepet játszik.

Mint MERVIELDE (1977) megállapítja, a személyiségyszókincs szociális kívánatosságára vonatkozó normatív adatok nemcsak a személyiségre vonatkozó szóhasználat kulturális és nyelvi eltéréseire vetnek fényt, hanem a személyiségpercepció és a véleményalkotás kutatásában is segítséget nyújtanak. A személyiségleírók szociális kívánatosság értékének vitathatatlanul fontos szerepe van a személyiségpszichológiai tesztek kifejlesztéséhez kapcsolódó kutatásokban (CROWNE, 1979; HAMPSON, GOLDBERG, JOHN, 1987; VERKASALO, LINDEMAN, 1994), a személyekről alkotott hétköznapi véleményformálásban (KLAPPROT, 1994), a tulajdonságlisták összeállításában, valamint a beállítódások megítélésében (BUSZ, COHEN, POSER, SCHÜMER, A., SCHÜMER, R., SONNENFELD, 1994).

Egy szó vagy állítás szociális kívánatossága tendenciózusan befolyásolja a választót abban, mennyiben fogadja el vagy utasítja el azt önmaga jellemzésére. A szociális kívánatosság értéke alapján magas valószínűséggel bejósolható egy-egy állítás pozitív, illetve negatív megítélésének mértéke (EDWARDS, 1957). A további-

akban azokat a kutatásokat ismertetem röviden, amelyek vagy a lexikai hipotézisen alapuló taxonómiai munkákhoz kapcsolódnak szervesen, vagy pedig a lexikai hipotézis értelmében vizsgálódásaikat nem összetett állításokra, hanem független személyiségleíró melléknevekre alapozták.

A személyiségleíró szavak szociális kíváncsiságáról mind a mai napig leggyakrabban idézett angol nyelvű munka majd harminc éve jelent meg ANDERSON (1968) tollából. E szerző ALLPORT és ODBERT (1936) vonáslistájából a leggyakrabban használt, kizárólag személyiségtartalmú és általánosan ismert mellékneveket választotta ki. ANDERSON (1968) tanulmánya 100 ítéshétfokú skálán adott osztályzatai alapján szolgáltatott adatokat 555 személyiségreleváns melléknév szociális kíváncsiságának középértékéről és szórásáról. (Ugyanebben a tanulmányban a szavakat jelentéstartalmuk világossága alapján is megítéltette Anderson; a jelentéstartalom-vizsgálatban 50 ítéshét vett részt, és a használt skála ötfokú volt.) A vizsgálat rámutatott a személyiségreleváns szavak eloszlásának bimodalitására, amennyiben az első adatokat szolgáltatva a személyiségleírók negatív vagy pozitív jelentéstöltődéséről, a negatív töltésű szavak enyhe túlsúlyáról, valamint a semleges tartalmú szavak viszonylagosan ritka előfordulásáról. E személyiségleíró szavak listája számos későbbi szociáliskíváncsiság-kutatás kiindulási pontjául szolgált (SCHÖNBACH, 1972; MERVILDE, 1977; HERMANS, DE HOUWER, 1994; KLAPPROT, 1994).

ANDERSON (1968) tanulmánya ösztönözte HAMPSON, GOLDBERG és JOHN (1987) munkáját, amelyben 573 angol személyiségleíró szó szociális kíváncsiságát és jelentésspecifikusságának szintjét ítélték meg hétfokú skálán brit vizsgálati személyek (N=55). Az amerikai angol nyelvű személyiségleíró szavak túlnyomó többsége GOLDBERG (1982) lexikai hipotézis elve alapján¹ összeállított listájából, kisebb része pedig szabad személyleírásokból merítve, illetve a kutatók egyéni megfontolásából került a listába, például: szleng kifejezések („lökött”), állapotot kifejező melléknevek („unott”) vagy általános értelmű leírók („jó”). HAMPSON és munkatársai (1987) vizsgálták a személyiségleírók megítélésének időbeli stabilitását, amennyiben eredményeiket összevetették Anderson 1968-as munkájával. A majd 20 éves intervallumban a szociális kíváncsiság értékeinek igen magas stabilitását (0,97) találták. A kutatók a brit vizsgálati mintán kapott eredményeiket összevetették NORMAN (1967) taxonómiai tanulmányának amerikai angol nyelvű 2800 szavas személyiségleíró listája szociáliskíváncsiság-értékeivel is. NORMAN (1967) tanulmányában 100 michigeni egyetemi hallgató ítélte meg 2800 személyiségleíró szót kilencfokú skálán. Ezek a személyiségleírók olyan melléknevek voltak, amelyeket Norman kutatócsoportja az angol nyelvű értelmező szótárak címszavai alapján összeállított átfogó szógyűjtemény rostálása után (az ismeretlen vagy ritka, metaforikus, fizikai megjelenést leíró, illetve színező tartalmú melléknevek kizárásával) kapott.

¹ Goldberg lexikai hipotézise: „Azok az egyének közötti megkülönböztetések, amelyek a mindennapos személyközi kommunikációban a legnagyobb fontossággal bírnak, beágyazódnak a nyelvbe. Minél fontosabb egy ilyen személyek közötti megkülönböztetés, annál valószínűbb, hogy az emberek felismerik, meg akarják nevezni, és szavakat alkotnak leírására” (GOLDBERG, 1981, 141–142, lásd SZIRMÁK, DE RAAD, 1994, 40).

HAMPSON és munkatársai (1987) az amerikai és brit mintában közösen szereplő 444 személyiségleíró szó két eltérő kulturális közegben kapott vizsgálatakor a szociális kíváncsiság értékének igen magas korrelációját (0,96) tapasztalták.

A szociális kíváncsiság értékek nemzetközi összevetését tartalmazta COWEN és FRANKEL (1964) korai munkája is. E kutatás nem tartozik szervesen a személyiségközpontú taxonómiai munkák csoportjába, azonban személyiségleíró szavak gyűjteményén alapult és a szociális kíváncsiság értékek kultúrák és nyelvek közötti stabilitását vizsgálta. COWEN (1961) 209 szavas vonáslistájából indultak ki, melyet COWEN egyéni elbírálás és „intuíció” alapján szerkesztett. Ezt a listát fordították le francia nyelvre. A fordítás 161 szó esetében volt lehetséges, és ezeket a szavakat osztályozta hétfokú skálán 67 Sorbonne-hallgató. A szociális kíváncsiság francia és amerikai értékeit összevetve 0,95-ös korrelációs értéket kaptak a kutatók (COWEN, 1961). Mivel 118 szó esetében japán nyelven is rendelkezésre állt adat Cowen vonáslistájának szociáliskíváncsiság-értékeiről (IWAWAKI, COWEN, 1964a, 1964b), a szerzők háromoldalú összehasonlítást is végeztek. Az eredmény ismételen magas korrelációs érték lett (amerikai-japán = 0,82; japán-francia = 0,85; amerikai-francia = 0,90), a fordításból adódó nehézségek ellenére (KLETT, YAUKEY, 1959).

A német és amerikai-angol vonásmelléknevek szociális kíváncsiság fokának hasonlóságát vizsgálták BUSZ és munkatársai (1994): az anyanyelvi szótárakból kigyűjtött német vonásmelléknevekhez magas nyelvtudású ítések kerestek megfelelő párt az andersoni melléknévlistából. A 301 német és amerikai-angol melléknévpár esetében az átlagértékek korrelációja 0,85-ös értéket ért el.

MERVIELDE (1977) hasonló módszertani eljárással kapott 0,93-as korrelációs értéket a flamand leírók és az andersoni melléknevek szociális kíváncsiság átlagainak egybevetésekor, SCHÖNBACH (1972) 0,90-es korrelációs értéket talált a német és angol mintában Anderson listájának németre fordított megfelelői és az eredeti angol nyelvű andersoni melléknevek átlagértékei között.

Ezek a tanulmányok a személyiségleírók szociális megítélésének magas kultúrák közötti és időbeni stabilitásáról nyújtanak meggyőző adatokat, mindamellett fényt vetnek az egyes nyelvek jellegzetességeire, a vonások eltérő jelentéstartalmára, valamint értelmezésére az eltérő kultúrákban (LÖWAAS, 1958; SCHÖNBACH, 1972).

A taxonómiai kutatások felélénkülése szolgáltatott újabb adatokat a szociális kíváncsisággal kapcsolatban tíz évvel ANDERSON (1968) és NORMAN (1967) munkája után. BROKKEN (1978) személyiségtaxonómiai kutatásai keretében állította össze holland egynyelvű lexikonok cikkelyei alapján 1203 szóból álló személyiségleíró melléknévlistáját, és e szavakat az osgoodi dimenziók szerint (OSGOOD, SUCI, TANNENBAUM, 1957) íteltette meg vizsgálati személyeivel. A személyiségleírók „érték” dimenzióban kapott értékét, más szóval a személyiségleírók szociális kíváncsiságát 71 vizsgálati személy ítélte meg négyfokú skálán. A vizsgálati személyek közötti megegyezés alfa-koefficiense ebben a dimenzióban igen magas (0,99) volt. BROKKEN (1978) munkája volt az első nem angol nyelvű taxonómiai munka, és ő szolgáltatta az első, közvetlenül a személyiségtaxonómiai kutatáshoz kapcsolódó szociáliskíváncsiság-értékeket a nem angol nyelvű személyiségirodalomban.

Az öt több mint tíz évvel később német nyelvterületen követő OSTENDORF (1990) munkájában a személyiségleírók szociális kívánatossága vizsgálatának kiindulási alapjául ANGLEITNER, OSTENDORF és JOHN (1990) taxonómiájának 430 személyiségreleváns mellékneve, valamint további 393, a taxonómiai irodalomból gyűjtött vonásmelléknév (OSTENDORF, 1994) szolgált. A végső, 823 személyiségreleváns melléknevet tartalmazó listát hétfokú szociáliskívánatosság-skálán ítélte meg tíz, átlagban 39,2 éves ítésh (hat nő és négy férfi). Az ítések közötti egyetértés alfa-koefficiense 0,97 volt.

A továbbiakban a fenti tanulmányokra alapozva ismertetem és értelmezem a magyar személyiségleírók szociális kívánatosság értékével kapcsolatos első eredményeket.

ELJÁRÁS

A magyar személyiségtaxonómiai kutatásból (SZIRMÁK, DE RAAD, 1994) átvett 620 személyiségleíró melléknév szolgált a szociáliskívánatosság-vizsgálat alapjául. Ez a személyiségleíró melléknévgyűjtemény két forrásból ered: a Magyar értelmező kéziszótárból (JUHÁSZ, SZÓKE, NAGY, KOVALSZKI, 1972), valamint a mai hétköznapi szókészletet is tartalmazó Magyar–angol kéziszótárból (MAGAY, ORSZÁGH, 1991). Az alapszógyűjtés, amelyet 9 ítésh végzett el, a laikus beszélő által személyiségjellemzésre használatos szavakra korlátozódott. Az így kapott listából további öt független ítésh kiválasztotta az ismert, a hétköznapi nyelvben személyiségleírásra használt személyiségvonás tartalmú mellékneveket. Ez a 620, a személyiségvonáskategóriába sorolható szó alkotja a jelen kutatás szókincsét.

Ítésh

A vizsgálatban önkéntes magyar anyanyelvű ítésh vettek részt, valamennyien egyetemi hallgatók vagy értelmiségi dolgozók, összesen 11 személy, hét nő és négy férfi, átlag életkoruk 23,7 év (szórás = 2,00). A ítésh hasonló korúak és foglalkozásúak voltak, mint a magyar taxonómiai kutatás résztvevői (SZIRMÁK, DE RAAD, 1994), de nem voltak azonosak velük.

Módszer

Az eljárás kidolgozásában iránymutatóul OSTENDORF (1990, 1994) korábban ismertetett munkái szolgáltak. Az ítésh egy munkafüzetet kaptak kézhez, amelyben a magyar személyléíró készlet redukciója után fennmaradó 620, a hétköznapi nyelvben ismert és használt személyiségvonás tartalmú melléknév szerepelt. A melléknevek random sorrendben szerepeltek a listában, és az ítésh egy hétfokú skálán (–3 = nagyon nem kívánatos ... +3 = nagyon kívánatos) ítéltek meg a szavak szociális kívánatosságát a következő útmutatás szerint:

„A következő oldalakon olyan mellékneveket talál felsorolva, amelyeket önmagunk vagy mások leírására használunk a hétköznapi nyelvben. Ezek a szavak eltérnek egymástól abban, hogy mennyire kíváncsiak, illetve nem kíváncsiak a jelentéstartalmuk. Arra szeretném kérni, ítélje meg, hogy ezek a tulajdonságkifejező szavak mennyiben kíváncsiak, illetve nem kíváncsiak egy személy tulajdonságaként az Ön véleménye szerint.”

Az útmutatás az ítések személyes véleményére és nem a szavak általános társadalmi megítélésére fektette a hangsúlyt. A munkafüzetet az ítések egy ülésben, papír–ceruza módszerrel töltötték ki.

EREDMÉNYEK ÉS MEGBESZÉLÉS

A tíz ítésközötti egyetértés alfa-koefficiense 0,96 volt, így nem volt szükség további ítések bevonására a vizsgálatba.

1. táblázat. 620 magyar személyiségleíró melléknév szociális kíváncsisága hétfokú skálán megítélve.
A táblázat az egyes szavak szociális kíváncsiságának középértékét, szórását valamint a Z-értéket tünteti fel a középértékek csökkenő sorrendjében

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
korrekt	2,9	0,32	1,75	lényeglátó	2,6	0,7	1,57
lelkiismeretes	2,9	0,32	1,75	sokoldalú	2,6	0,7	1,57
őszinte	2,9	0,32	1,75	melegszívű	2,6	0,52	1,57
kreatív	2,8	0,63	1,69	eszes	2,6	0,52	1,57
szavahihető	2,8	0,42	1,69	nevetős	2,6	0,52	1,57
szabadságszerető	2,8	0,42	1,69	gyengéd	2,6	0,52	1,57
találékony	2,8	0,42	1,69	fantáziadús	2,5	1,27	1,51
barátságos	2,8	0,42	1,69	életvidám	2,5	0,97	1,51
gerinces	2,7	0,67	1,63	jóeszű	2,5	0,85	1,51
fair	2,7	0,67	1,63	éleselméjű	2,5	0,85	1,51
sokrétű	2,7	0,48	1,63	természetes	2,5	0,85	1,51
tehetséges	2,7	0,48	1,63	igazmondó	2,5	0,85	1,51
jószívű	2,7	0,48	1,63	megértő	2,5	0,71	1,51
hűséges	2,7	0,48	1,63	jóindulatú	2,5	0,71	1,51
okos	2,7	0,48	1,63	emberismerő	2,5	0,71	1,51
igazságos	2,7	0,48	1,63	nyíltszívű	2,5	0,71	1,51
szeretetteljes	2,6	0,84	1,57	emberszerető	2,5	0,71	1,51
barátkozó	2,6	0,7	1,57	vígkedélyű	2,5	0,53	1,51
önálló	2,6	0,7	1,57	kedves	2,5	0,53	1,51
sportszerű	2,6	0,7	1,57	bölcs	2,5	0,53	1,51
odaadó	2,6	0,7	1,57	céltudatos	2,5	0,53	1,51
toleráns	2,6	0,7	1,57	humoros	2,5	0,53	1,51
humánus	2,6	0,7	1,57	leleményes	2,5	0,53	1,51

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
emberséges	2,4	1,26	1,45	kollegiális	2,0	0,94	1,2
nagylelkű	2,4	0,84	1,45	talentumos	2,0	0,94	1,2
áldozatkész	2,4	0,7	1,45	gyakorlatias	2,0	0,82	1,2
jóakaró	2,4	0,7	1,45	tapasztalt	2,0	0,82	1,2
bajtársias	2,4	0,7	1,45	igyekező	2,0	0,82	1,2
bátor	2,4	0,7	1,45	elmés	2,0	0,82	1,2
szellemes	2,4	0,7	1,45	tréfás	2,0	0,82	1,2
éleslátású	2,4	0,7	1,45	szókimondó	2,0	0,67	1,2
szorgalmas	2,4	0,7	1,45	diszkrét	2,0	0,67	1,2
nyílt	2,4	0,7	1,45	következetes	1,9	1,85	1,14
tiszteséges	2,4	0,7	1,45	kulturált	1,9	1,85	1,14
önkritikus	2,4	0,7	1,45	dinamikus	1,9	1,45	1,14
határozott	2,4	0,52	1,45	felelősségteljes	1,9	1,45	1,14
kitartó	2,4	0,52	1,45	rátermett	1,9	1,29	1,14
vendégszerető	2,3	1,57	1,39	optimista	1,9	1,29	1,14
nemes	2,3	0,95	1,39	megfontolt	1,9	1,2	1,14
temperamentumos	2,3	0,82	1,39	jómodorú	1,9	1,2	1,14
etikus	2,3	0,82	1,39	stílusos	1,9	1,2	1,14
türelmes	2,3	0,67	1,39	karakán	1,9	0,99	1,14
jóérzésű	2,3	0,67	1,39	konzekvens	1,9	0,99	1,14
szolidáris	2,3	0,48	1,39	lángeszű	1,9	0,99	1,14
gyöngéd	2,2	1,87	1,33	racionalis	1,9	0,88	1,14
segítőképző	2,2	1,55	1,33	bizakodó	1,9	0,88	1,14
ötletgazdag	2,2	1,32	1,33	körültekintő	1,9	0,88	1,14
öntevékeny	2,2	0,79	1,33	bőkezű	1,9	0,88	1,14
eleven	2,2	0,79	1,33	kiforrott	1,9	0,74	1,14
udvarias	2,2	0,79	1,33	tetterős	1,9	0,74	1,14
érzelmes	2,2	0,79	1,33	energikus	1,9	0,74	1,14
tanulékony	2,2	0,63	1,33	huncut	1,9	0,57	1,14
jóságos	2,1	1,91	1,27	tudatos	1,9	0,57	1,14
figyelmes	2,1	1,85	1,27	igényes	1,9	0,57	1,14
kiegyensúlyozott	2,1	1,85	1,27	megvesztegethetetlen	1,9	0,32	1,14
fogékony	2,1	1,85	1,27	becsülettudó	1,8	1,81	1,08
életteli	2,1	1,6	1,27	akaraterős	1,8	1,75	1,08
érzéki	2,1	1,29	1,27	közvetlen	1,8	1,55	1,08
szavatartó	2,1	1,2	1,27	jótehető	1,8	1,48	1,08
alkalmazkodó	2,1	0,88	1,27	áldozatos	1,8	1,32	1,08
játékos	2,1	0,74	1,27	intellektuális	1,8	1,32	1,08
nyugodt	2,1	0,74	1,27	öntudatos	1,8	1,23	1,08
ragaszkodó	2,1	0,74	1,27	szívós	1,8	1,14	1,08
tapintatos	2,1	0,74	1,27	diplomata	1,8	1,03	1,08
békülékeny	2,1	0,57	1,27	magabiztos	1,8	0,92	1,08
jólelkű	2,0	1,56	1,2	ismerkedős	1,8	0,79	1,08
intelligens	2,0	1,56	1,2	szívélyes	1,8	0,79	1,08
nyitott	2,0	1,56	1,2	megnyerő	1,8	0,79	1,08
erkölcsös	2,0	1,15	1,2	mesterkéletlen	1,8	0,79	1,08
stabil	2,0	1,05	1,2	agyafúrt	1,8	0,63	1,08

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
tűrőképes	1,8	0,63	1,08	higgadt	1,5	0,71	0,9
irgalmas	1,8	0,42	1,08	mértéktartó	1,5	0,71	0,9
szenvedélyes	1,7	1,49	1,02	erényes	1,4	1,84	0,84
nagyvonalú	1,7	1,25	1,02	féltő	1,4	1,35	0,84
romantikus	1,7	1,25	1,02	bohó	1,4	1,17	0,84
fegyelmezett	1,7	1,16	1,02	rendszerető	1,4	1,17	0,84
gondos	1,7	1,16	1,02	csalafinta	1,4	1,07	0,84
érzékeny	1,7	1,16	1,02	szemfüles	1,4	0,97	0,84
ínyenc	1,7	1,06	1,02	álmodozó	1,4	0,52	0,84
lényegretörő	1,7	0,95	1,02	ambiciózus	1,3	1,7	0,78
bohókás	1,7	0,95	1,02	angyali	1,3	1,25	0,78
alapos	1,7	0,95	1,02	meggyőző	1,3	1,25	0,78
kifinomult	1,7	0,82	1,02	csintalan	1,3	1,06	0,78
tiszteletudó	1,7	0,82	1,02	forróvérű	1,3	1,06	0,78
szerény	1,7	0,67	1,02	jólnevelt	1,3	1,06	0,78
elszánt	1,7	0,67	1,02	komoly	1,3	0,48	0,78
mértékletes	1,7	0,67	1,02	elővigyázatos	1,3	0,48	0,78
béketűrő	1,7	0,48	1,02	talányos	1,2	1,62	0,72
objektív	1,6	1,78	0,96	furfangos	1,2	1,62	0,72
önfeláldozó	1,6	1,58	0,96	érzékeny	1,2	1,4	0,72
meggondolt	1,6	1,51	0,96	csavaros eszű	1,2	1,32	0,72
muzikális	1,6	1,43	0,96	precíz	1,2	1,32	0,72
kompromisszumképes	1,6	1,35	0,96	rendíthetetlen	1,2	1,14	0,72
kötéldegzetű	1,6	1,26	0,96	könyörületes	1,2	1,03	0,72
önérzetes	1,6	1,17	0,96	ironikus	1,2	0,92	0,72
szorgos	1,6	1,07	0,96	szolid	1,2	0,79	0,72
kíváncsi	1,6	0,97	0,96	megingathatatlan	1,1	1,37	0,66
jóhiszemű	1,6	0,97	0,96	célratörő	1,1	1,29	0,66
gézengúz	1,6	0,84	0,96	feladatorientált	1,1	1,2	0,66
szelíd	1,6	0,84	0,96	kíméletes	1,1	1,2	0,66
elnéző	1,6	0,7	0,96	büszke	1,1	1,1	0,66
választékos	1,6	0,7	0,96	fortélyos	1,1	0,99	0,66
törekvő	1,6	0,7	0,96	óvatos	1,1	0,57	0,66
békés	1,6	0,7	0,96	erélyes	1,0	1,25	0,6
mulató	1,5	1,84	0,9	cseverésző	1,0	1,15	0,6
titoktartó	1,5	1,78	0,9	tiszteletteljes	1,0	1,05	0,6
módszeres	1,5	1,72	0,9	rettenthetetlen	0,9	0,2	0,54
merész	1,5	1,43	0,9	lágyszívű	0,9	0,1	0,54
élelmes	1,5	1,27	0,9	becsvágyó	0,8	0,87	0,47
tárgyilagos	1,5	0,18	0,9	eltántoríthatatlan	0,8	0,4	0,47
szolgálatkész	1,5	1,18	0,9	heves	0,8	0,4	0,47
állhatatos	1,5	1,18	0,9	hagyománytisztelő	0,8	0,4	0,47
serény	1,5	1,08	0,9	vajszívű	0,8	0,4	0,47
kötelességtudó	1,5	0,97	0,9	sziklaszilárd	0,8	0,32	0,47
ösztönös	1,5	0,85	0,9	örökmozgó	0,8	0,23	0,47
hóbortos	1,5	0,85	0,9	szemérmes	0,8	0,14	0,47
bolondos	1,5	0,85	0,9	szuggesztív	0,8	0,14	0,47

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
régimódi	0,8	0,92	0,47	kimért	0,0	0,33	- 0,01
vigyori	0,7	0,64	0,41	nagyravágyó	0,0	0,15	- 0,01
előzékeny	0,7	0,57	0,41	sérülékeny	0,0	0,15	- 0,01
kalandor	0,7	0,57	0,41	forrófejű	0,0	0,15	- 0,01
buzgó	0,7	0,57	0,41	kielégíthetetlen	- 0,1	1,9	- 0,07
zsivány	0,7	0,49	0,41	évezethajhászó	- 0,1	1,7	- 0,07
agilis	0,7	0,34	0,41	gondatlan	- 0,1	1,5	- 0,07
habókos	0,7	0,25	0,41	simulékony	- 0,1	1,5	- 0,07
szófogadó	0,7	0,16	0,41	nagyigényű	- 0,1	1,2	- 0,07
ábrándos	0,6	0,51	0,35	cinikus	- 0,1	1,2	- 0,07
engedelmes	0,6	0,51	0,35	megrögzött	- 0,1	1,2	- 0,07
megszállott	0,6	0,35	0,35	maximalista	- 0,2	1,8	- 0,13
uras	0,6	0,26	0,35	szigorú	- 0,2	1,4	- 0,13
poétikus	0,6	0,26	0,35	gyermeteg	- 0,2	1,3	- 0,13
rejtélyes	0,5	0,43	0,29	csapongó	- 0,2	1,3	- 0,13
pedáns	0,5	0,35	0,29	hóhányó	- 0,2	1,1	- 0,13
csendes	0,5	0,18	0,29	izgulós	- 0,2	1,1	- 0,13
hétalvó	0,4	0,65	0,23	szende	- 0,2	0,92	- 0,13
jámbor	0,4	0,26	0,23	kótyagos	- 0,2	0,92	- 0,13
szubjektív	0,4	0,26	0,23	sebezhető	- 0,2	0,92	- 0,13
rafinált	0,4	0,26	0,23	duhaj	- 0,3	1,4	- 0,19
engedékeny	0,4	0,07	0,23	szerénytelen	- 0,3	1,4	- 0,19
aprólékos	0,4	0,97	0,23	finomkodó	- 0,3	1,2	- 0,19
naív	0,4	0,84	0,23	locsi-fecsi	- 0,0	1,2	- 0,19
esztelen	0,3	0,42	0,17	ingatag	- 0,3	1,1	- 0,19
kényelmes	0,3	0,25	0,17	feltörekvő	- 0,3	1,1	- 0,19
zabolátlan	0,3	0,06	0,17	hallgatag	- 0,3	1,0	- 0,19
lobbanékony	0,2	0,4	0,11	változhatatlan	- 0,4	1,7	- 0,26
kategorikus	0,2	0,32	0,11	önfejű	- 0,4	1,7	- 0,26
hevülékeny	0,2	0,14	0,11	körmönfont	- 0,4	1,5	- 0,26
dörzsölt	0,2	0,03	0,11	infantilis	- 0,4	1,5	- 0,26
ravasz	0,2	0,03	0,11	tartózkodó	- 0,4	1,4	- 0,26
szabadszájú	0,1	0,73	0,05	babonás	- 0,4	1,3	- 0,26
önmegtartóztató	0,1	0,66	0,05	spórolós	- 0,4	1,3	- 0,26
vásott	0,1	0,6	0,05	okoskodó	- 0,4	1,2	- 0,26
mindentudó	0,1	0,52	0,05	keménykezű	- 0,4	1,2	- 0,26
féktelen	0,1	0,52	0,05	gátlásos	- 0,4	1,2	- 0,26
modoros	0,1	0,45	0,05	engedetlen	- 0,4	1,0	- 0,26
bogaras	0,1	0,45	0,05	hirtelen	- 0,4	1,0	- 0,26
komolytalan	0,1	0,29	0,05	szótlan	- 0,4	0,84	- 0,26
félszeg	0,1	0,29	0,05	zabolázhatatlan	- 0,5	1,7	- 0,32
bőbeszédű	0,1	0,2	0,05	érzelgős	- 0,5	1,7	- 0,32
sebezhetetlen	0,1	0,2	0,05	szűzi	- 0,5	1,0	- 0,32
halk	0,1	0,1	0,05	hebehurgya	- 0,5	1,0	- 0,32
vakmerő	0,0	0,83	- 0,01	könnyelmű	- 0,5	0,97	- 0,32
alázatos	0,0	0,63	- 0,01	sűkszavú	- 0,5	0,97	- 0,32
rámenős	0,0	0,41	- 0,01	kéjsóvár	- 0,6	2,1	- 0,38

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
félrehúzódozó	- 0,6	1,4	- 0,38	komótos	- 0,8	0,42	- 0,5
pityergős	- 0,6	1,2	- 0,38	eszeli	- 0,9	1,7	- 0,56
élvhajhász	- 0,6	1,2	- 0,38	hőbörgős	- 0,9	1,6	- 0,56
kevély	- 0,6	1,2	- 0,38	földhözragadt	- 0,9	1,4	- 0,56
rendszeretlen	- 0,6	1,2	- 0,38	fondorlatos	- 0,9	1,3	- 0,56
szégyenlős	- 0,6	1,1	- 0,38	kiszámíthatatlan	- 0,9	1,2	- 0,56
aluszékony	- 0,6	1,1	- 0,38	kőkemény	- 0,9	1,1	- 0,56
nyughatatlan	- 0,6	1,1	- 0,38	türelmetlen	- 0,9	1,1	- 0,56
kétkézese	- 0,6	1,0	- 0,38	sóvár	- 0,9	1,1	- 0,56
szeszélyes	- 0,6	0,97	- 0,38	önámító	- 0,9	0,88	- 0,56
megismerhetetlen	- 0,6	0,97	- 0,38	otthonülő	- 0,9	0,88	- 0,56
maradi	- 0,6	0,97	- 0,38	távolságtartó	- 0,9	0,74	- 0,56
zárkózott	- 0,6	0,84	- 0,38	bizalmatlan	- 0,9	0,74	- 0,56
háborgó	- 0,6	0,84	- 0,38	nyers	- 0,9	0,74	- 0,56
izgulékony	- 0,6	0,84	- 0,38	igénytelen	- 1,0	1,7	- 0,62
ijedős	- 0,6	0,84	- 0,38	szűkmarkú	- 1,0	1,7	- 0,62
félénk	- 0,6	0,84	- 0,38	megtört	- 1,0	1,6	- 0,62
félős	- 0,6	0,84	- 0,38	tudálékos	- 1,0	1,2	- 0,62
visszahúzódozó	- 0,6	0,84	- 0,38	vakbuzgó	- 1,0	1,2	- 0,62
lusta	- 0,6	0,84	- 0,38	élvsóvár	- 1,0	1,1	- 0,62
anyagias	- 0,7	1,8	- 0,44	link	- 1,0	1,1	- 0,62
akaratos	- 0,7	1,2	- 0,44	bágyatag	- 1,0	0,94	- 0,62
gyermekded	- 0,7	1,2	- 0,44	szkeptikus	- 1,0	0,94	- 0,62
körülmenyeskedő	- 0,7	1,2	- 0,44	szorongó	- 1,0	0,82	- 0,62
izgága	- 0,7	1,1	- 0,44	szószátyár	- 1,0	0,82	- 0,62
szemérmetlen	- 0,7	1,1	- 0,44	kishitű	- 1,0	0,82	- 0,62
kicsapongó	- 0,7	1,1	- 0,44	zúgolódó	- 1,0	0,82	- 0,62
nagyotmondó	- 0,7	1,0	- 0,44	makrancos	- 1,0	0,67	- 0,62
mohó	- 0,7	0,95	- 0,44	elővigyázatlan	- 1,0	0,67	- 0,62
elkanászosodott	- 0,7	0,95	- 0,44	feledékeny	- 1,0	0,67	- 0,62
megközelíthetetlen	- 0,7	0,82	- 0,44	oktalan	- 1,0	0,5	- 0,62
semmittevő	- 0,8	1,8	- 0,5	túlbuzgó	- 1,0	0,0	- 0,62
fontoskodó	- 0,8	1,6	- 0,5	fukar	- 1,1	2,3	- 0,68
borúlátó	- 0,8	1,5	- 0,5	ámuldozós	- 1,1	1,6	- 0,68
ésszerűtlen	- 0,8	1,5	- 0,5	makacs	- 1,1	1,2	- 0,68
hasznavehetetlen	- 0,8	1,5	- 0,5	önemésztő	- 1,1	1,1	- 0,68
divatbolond	- 0,8	1,4	- 0,5	hűvös	- 1,1	1,1	- 0,68
robbanékony	- 0,8	1,4	- 0,5	csapodár	- 1,1	0,99	- 0,68
hiszékeny	- 0,8	1,2	- 0,5	határozatlan	- 1,1	0,88	- 0,68
fegyelmezetlen	- 0,8	1,0	- 0,5	keményfejű	- 1,1	0,88	- 0,68
kapkodó	- 0,8	1,0	- 0,5	szájtáti	- 1,1	0,74	- 0,68
túlérzékeny	- 0,8	1,0	- 0,5	felületes	- 1,1	0,32	- 0,68
rátartí	- 0,8	1,0	- 0,5	inkonzekvens	- 1,1	0,32	- 0,68
öncélú	- 0,8	0,92	- 0,5	rideg	- 1,2	1,8	- 0,74
bátortalan	- 0,8	0,79	- 0,5	orcátlan	- 1,2	1,3	- 0,74
szófukar	- 0,8	0,79	- 0,5	csúfolkodós	- 1,2	1,3	- 0,74
mániás	- 0,8	0,63	- 0,5	gyanakvó	- 1,2	1,0	- 0,74

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
akadékos	- 1,2	1,0	- 0,74	önállótlan	- 1,4	0,52	- 0,86
logikátlan	- 1,2	1,0	- 0,74	műveletlen	- 1,4	0,52	- 0,86
duzzogós	- 1,2	0,92	- 0,74	akadékoskodó	- 1,4	0,52	- 0,86
konok	- 1,2	0,92	- 0,74	aprólékoskodó	- 1,4	0,52	- 0,86
előítéletes	- 1,2	0,79	- 0,74	fellengző	- 1,4	0,52	- 0,86
butácska	- 1,2	0,79	- 0,74	verekedős	- 1,5	1,8	- 0,92
megfáradt	- 1,2	0,79	- 0,74	pökhendi	- 1,5	1,7	- 0,92
nehézkés	- 1,2	0,63	- 0,74	rosszmájú	- 1,5	1,7	- 0,92
meggondolatlan	- 1,2	0,42	- 0,74	gőgös	- 1,5	1,4	- 0,92
ingerlékeny	- 1,2	0,42	- 0,74	önmarcangoló	- 1,5	1,2	- 0,92
pletykás	- 1,2	0,42	- 0,74	kritikátlan	- 1,5	1,2	- 0,92
zsémbes	- 1,3	1,6	- 0,8	pesszimista	- 1,5	1,0	- 0,92
káromkodós	- 1,3	1,4	- 0,8	rigolyás	- 1,5	1,0	- 0,92
elkényeztetett	- 1,3	1,4	- 0,8	stílustalan	- 1,5	0,85	- 0,92
felvágós	- 1,3	1,3	- 0,8	sóhajtozós	- 1,5	0,71	- 0,92
elfásult	- 1,3	1,3	- 0,8	együgyű	- 1,5	0,71	- 0,92
személyeskedő	- 1,3	1,1	- 0,8	hanyag	- 1,5	0,71	- 0,92
törtető	- 1,3	1,0	- 0,8	fellengzős	- 1,5	0,71	- 0,92
nyavalygós	- 1,3	1,0	- 0,8	neveletlen	- 1,5	0,71	- 0,92
kérkedő	- 1,3	0,95	- 0,8	fantáziátlan	- 1,5	0,71	- 0,92
önelégült	- 1,3	0,95	- 0,8	követelődző	- 1,5	0,71	- 0,92
ötletszegény	- 1,3	0,95	- 0,8	tompaszű	- 1,5	0,53	- 0,92
gúnyos	- 1,3	0,67	- 0,8	unalmas	- 1,5	0,53	- 0,92
kicsinyhitű	- 1,3	0,67	- 0,8	csökönyös	- 1,5	0,53	- 0,92
sértődős	- 1,3	0,48	- 0,8	erélytelen	- 1,5	0,53	- 0,92
léha	- 1,3	0,48	- 0,8	tetszelgő	- 1,5	0,53	- 0,92
kiegyensúlyozatlan	- 1,3	0,48	- 0,8	alantas	- 1,6	1,7	- 0,99
dölyfős	- 1,3	0,48	- 0,8	megátalkodott	- 1,6	1,5	- 0,99
akaratgyenge	- 1,4	1,7	- 0,86	hisztis	- 1,6	1,4	- 0,99
uralomvágyó	- 1,4	1,5	- 0,86	pénzsóvár	- 1,6	1,1	- 0,99
önsanyargató	- 1,4	1,5	- 0,86	inkorrekt	- 1,6	1,1	- 0,99
fensőbbes	- 1,4	1,5	- 0,86	kicsinyes	- 1,6	0,84	- 0,99
színlelő	- 1,4	1,5	- 0,86	szórszálhasogató	- 1,6	0,84	- 0,99
telhetetlen	- 1,4	1,4	- 0,86	kukacoskodó	- 1,6	0,84	- 0,99
szőrösszívű	- 1,4	1,4	- 0,86	sértődékeny	- 1,6	0,7	- 0,99
mesterkéltné	- 1,4	1,4	- 0,86	felszínes	- 1,6	0,7	- 0,99
nyájas	- 1,4	1,2	- 0,86	tutyi-mutyi	- 1,6	0,7	- 0,99
gátlástalan	- 1,4	1,2	- 0,86	alkalmazkodásképtelen	- 1,6	0,7	- 0,99
tréhány	- 1,4	1,1	- 0,86	egoista	- 1,6	0,7	- 0,99
zsörtölődő	- 1,4	1,0	- 0,86	udvariatlan	- 1,6	0,7	- 0,99
gyengeelméjű	- 1,4	1,0	- 0,86	puhány	- 1,6	0,52	- 0,99
körülményes	- 1,4	0,97	- 0,86	modortalan	- 1,7	1,7	- 1,05
szürke	- 1,4	0,84	- 0,86	keményszívű	- 1,7	1,4	- 1,05
önáltató	- 1,4	0,84	- 0,86	haragtartó	- 1,7	1,2	- 1,05
nemtörődöm	- 1,4	0,7	- 0,86	alamuszi	- 1,7	1,1	- 1,05
mulya	- 1,4	0,7	- 0,86	kötekedő	- 1,7	1,0	- 1,05
hiú	- 1,4	0,7	- 0,86	panaszkodó	- 1,7	0,95	- 1,05

Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kíváncsiság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
álszemérmes	- 1,7	0,95	- 1,05	idegbajos	- 2,1	1,2	- 1,29
finnyás	- 1,7	0,82	- 1,05	eldurvult	- 2,1	0,88	- 1,29
álszerény	- 1,7	0,82	- 1,05	leketlen	- 2,1	0,74	- 1,29
kényes	- 1,7	0,82	- 1,05	fösvény	- 2,1	0,74	- 1,29
hivalkodó	- 1,7	0,67	- 1,05	hazudós	- 2,1	0,74	- 1,29
bugyuta	- 1,7	0,67	- 1,05	áskálódó	- 2,1	0,57	- 1,29
felelőtlen	- 1,7	0,67	- 1,05	megvetésre méltó	- 2,2	1,0	- 1,35
rest	- 1,7	0,67	- 1,05	összeférhetetlen	- 2,2	1,0	- 1,35
következetlen	- 1,7	0,67	- 1,05	haszonleső	- 2,2	1,0	- 1,35
önhitt	- 1,7	0,67	- 1,05	igazságtalan	- 2,2	0,92	- 1,35
önkényes	- 1,7	0,48	- 1,05	kapzsi	- 2,2	0,92	- 1,35
meghunyászkodó	- 1,8	1,3	- 1,11	hatalmaskodó	- 2,2	0,92	- 1,35
fullánkos	- 1,8	1,2	- 1,11	hűtlen	- 2,2	0,79	- 1,35
mézesmázos	- 1,8	1,2	- 1,11	álszent	- 2,2	0,79	- 1,35
szenvtelen	- 1,8	1,1	- 1,11	arrogáns	- 2,2	0,79	- 1,35
zsugori	- 1,8	1,0	- 1,11	hisztériás	- 2,2	0,79	- 1,35
erkölcstelen	- 1,8	1,0	- 1,11	rosszindulatú	- 2,2	0,79	- 1,35
megvesztegethető	- 1,8	0,92	- 1,11	gyűlölködő	- 2,2	0,79	- 1,35
mogorva	- 1,8	0,79	- 1,11	szószegő	- 2,2	0,63	- 1,35
faféjú	- 1,8	0,79	- 1,11	nagyképű	- 2,2	0,42	- 1,35
beképzelt	- 1,8	0,79	- 1,11	képmutató	- 2,3	0,82	- 1,41
őszintétlen	- 1,8	0,79	- 1,11	álnok	- 2,3	0,82	- 1,41
árulkodós	- 1,8	0,79	- 1,11	önző	- 2,3	0,82	- 1,41
főlnyes	- 1,8	0,79	- 1,11	behízelgő	- 2,3	0,82	- 1,41
barátságtalan	- 1,8	0,63	- 1,11	tyúkeszű	- 2,3	0,67	- 1,41
merev	- 1,8	0,63	- 1,11	lekiismeretlen	- 2,3	0,67	- 1,41
emberkerülő	- 1,8	0,63	- 1,11	hitvány	- 2,3	0,67	- 1,41
szemforgató	- 1,9	0,99	- 1,17	becstelen	- 2,3	0,67	- 1,41
tébolyult	- 1,9	0,88	- 1,17	sunyi	- 2,3	0,67	- 1,41
pitüaner	- 1,9	0,88	- 1,17	idegbeteg	- 2,3	0,48	- 1,41
faragatlan	- 1,9	0,88	- 1,17	embertelen	- 2,4	1,2	- 1,47
veszekedős	- 1,9	0,88	- 1,17	bosszúvágyó	- 2,4	0,97	- 1,47
közönséges	- 1,9	0,74	- 1,17	erőszakos	- 2,4	0,84	- 1,47
öntelt	- 1,9	0,74	- 1,17	kegyetlen	- 2,4	0,84	- 1,47
prűd	- 1,9	0,74	- 1,17	acsarkodó	- 2,4	0,7	- 1,47
gyáva	- 1,9	0,74	- 1,17	durva	- 2,4	0,7	- 1,47
smucig	- 1,9	0,74	- 1,17	rosszlelkű	- 2,4	0,7	- 1,47
irigy	- 1,9	0,57	- 1,17	érintetlen	- 2,4	0,7	- 1,47
alattomos	- 2,0	1,9	- 1,23	érzékeny	- 2,4	0,52	- 1,47
kérlelhetetlen	- 2,0	1,4	- 1,23	hítségő	- 2,5	0,85	- 1,53
kíméletlen	- 2,0	1,1	- 1,23	zsarnok	- 2,5	0,85	- 1,53
pofátlan	- 2,0	0,94	- 1,23	agresszív	- 2,5	0,71	- 1,53
kőszívű	- 2,0	0,94	- 1,23	hatalomittas	- 2,5	0,71	- 1,53
enyveskezű	- 2,0	0,94	- 1,23	lenéző	- 2,5	0,53	- 1,53
rosszhiszemű	- 2,0	0,94	- 1,23	jellemtelen	- 2,6	0,7	- 1,59
részeges	- 2,0	0,82	- 1,23	embergyűlölő	- 2,6	0,52	- 1,59
hazug	- 2,1	1,6	- 1,29	gerinctelen	- 2,7	0,67	- 1,65

Személyiségleíró melléknév	A szociális kívánatosság			Személyiségleíró melléknév	A szociális kívánatosság		
	átlaga	szórása	Z-értéke		átlaga	szórása	Z-értéke
alakoskodó	- 2,7	0,48	- 1,65	vérszomjas	- 2,8	0,42	- 1,72
brutális	- 2,7	0,48	- 1,65	aljas	- 2,8	0,42	- 1,72
gonosz	- 2,7	0,48	- 1,65	gonosztevő	- 2,89	0,33	- 1,77
könyörtelen	- 2,7	0,48	- 1,65	vérengző	- 2,9	0,32	- 1,78
vérszopó	- 2,7	0,48	- 1,65	szadista	- 3,0	0,0	- 1,84

Az 1. táblázat rövidített formában² tartalmazza a 620 személyiségleíró melléknév szociális kívánatosság átlagértékét, szórását és z-értékét. A táblázatban a személyiségleírók a szociális kívánatosság csökkenő mértékében, a legkíváncosabbtól a legkevésbé kíváncos szó irányában szerepelnek. Az angol, német és holland személyiségleírókkal való összevetést megkönnyítendő, a tíz legkíváncosabb, illetve a tíz legkevésbé kíváncos melléknév vastagon nyomtatott.

A listában egyetlen szó sem éri el a maximális szociális kívánatosság értéket, a három legkíváncosabb szó (korrekt, lelkiismeretes, őszinte) 2,9 pontos átlaggal szerepel. A tíz legkíváncosabb személyiségleíró leginkább őszinteséget, kreativitást, nyitottságot fejez ki, de közvetlenül e szavak után szerepelnek a jó értelmi képességre vonatkozó melléknevek, mint például a sokrétű, tehetséges, okos (lásd a 2. táblázatot).

A 2. táblázatban feltüntetett tíz legkíváncosabb angol, német és holland nyelvű személyiségleíró melléknevet vizsgálva megfigyelhető, hogy az őszinteséget és megbízhatóságot kifejező melléknevek mindhárom nyelv esetében az első tíz szó között szerepelnek (honest, zuverlässig, oprecht).

Ezek a taxonómiai vizsgálatok szókincse alapján nyert eredmények egybevágóan az ANDERSON-tanulmány (1968) alapján kezdett vizsgálatok eredményeivel. Amint azt SCHÖNBACH (1972) megállapítja: a becsületességet, őszinteséget kifejező melléknevek mind a német, mind pedig az angol nyelvben igen magasra értékelték, míg ellentétpárjaik, a becsületlenséget, hazugságot kifejező melléknevek erősen elítéltek, ami arra enged következtetni, hogy a másoktól elvárt őszinteségre, becsületességre való igény erős és általános szükséglet, amely kultúrától függetlenül érvényre jut. Ennek a megállapításnak az érvényességét támasztja alá, hogy nemcsak az eltérő nyelveken végzett vizsgálatok, hanem az eltérő módszerrel, eltérő alapszókészlettel, több év távlatában más-más vizsgálati csoportok esetében is megfigyelhető ez a tendencia. Mindamellet SCHÖNBACH (1972) aláhúzza, hogy a nagyfokú interkulturális hasonlóság mellett jelentős eltérések is találhatók a személyiségleírók átlagértékei között.

A legkevésbé kíváncos magyar személyiségleíró mellékneveket nézve (1. táblázat) egyetlen szó kapja meg mind a tíz ítélnél a legkedvezőtlenebb ítéletet (szadista: -3,0). A további erősen negatív töltésű személyiségleírók jelentéstartalma brutalitást, jellemtelenséget fejez ki. A legkíváncosabb korrekt (2,9), lelkiismeretes (2,9), őszinte (2,9) szavak ellentétpárjaként megtalálhatók az aljas (- 2,8), gerinctelen (- 2,7) és jellemtelen szavak (- 2,6) a lista legelítéltebb szavai között. Bár a jó

² A táblázat teljes anyaga kutatási célra a szerző e-mail címén szerezhető meg.

2. táblázat. A tíz legkivánatosabb és a tíz legkevésbé kívánatos személyleíró melléknév angol, német és holland nyelven (zárójelben a szavak magyar fordításai)

A tíz legmagasabb szociális kívánatosság értékű személyleíró melléknév			
angol nyelven*	német nyelven**	holland nyelven***	
honest (becstelen)	einfallsreich (ötletgazdag)	oprecht (őszinte, egyenes)	
reliable (megbízható)	menschlich (emberséges)	eerlijk (becstelen)	
caring (gondoskodó)	fair (fair)	gelukkig (sikerés, boldog)	
happy (vidám)	zuverlässig (megbízható)	integer (tisztességes)	
kind (kedves)	verläßlich (megbízható)	rechtvaardig (igazságos)	
dependable (megbízható)	unbestechlich (megvesztegethetetlen)	briljant (briliáns)	
good-natured (jó természetű)	sympatisch (szimpatikus)	liefdevol (szeretetteljes)	
good (jóágos)	nett (kedves)	sympathiek (rokonszenves)	
considerate (megfontolt)	ideenreich (ötletgazdag)	geniaal (zseniális, lángeszű)	
helpful (segítőkész)	aufrechtig (egyenes, gerinces)	hartelijk (jószívű, szívélyes)	

A tíz legalacsonyabb szociális kívánatosság értékű személyleíró melléknév			
angol nyelven*	német nyelven**	holland nyelven***	
dishonest (becstelen)	aufgeblasen (felfuvalkodott)	moordlustig (vérszomjas)	
spiteful (rosszindulatú)	gehässig (gyűlölködő)	ingemeen (aláváló, nagyon gonosz)	
uncaring (nemtörődő)	geistlos (szellemtelen)	onmenselijk (embertelen)	
bad (gonosz)	gemein (gonosz)	sadistish (szadista)	
insulting (sértő)	gewissenlos (lekiismeretlen)	achterbaks (alattomos)	
paranoid (paranoiás)	großkotzig (fennhéjázó)	fascistish (fasiszta)	
unpleasant (kellemetlen)	hartherzig (keményszívű)	gemeen (gonosz, aljas)	
unkind (szívélytelen, kegyetlen)	intolerant (intoleráns)	inslecht (rosszindulatú, velejéig romlott)	
hostile (ellenséges)	lügenrisch (hazug)	afschuwwekkend (utálatos)	
rude (goromba, nyers)	verloren (hazudozó)	misdadig (gonosztevő)	

* Hampson, Goldberg, John (1990)

** Ostendorf (1994)

*** Brokken (1978)

értelmi képességre vonatkozó személyiségleírók a tizenöt legkedvezőbben megítélt szó között szerepelnek, az értelmi képességek hiányára vonatkozó szavak nem olyan mértékben elutasítottak. Az első ilyen tartalmú személyiségleíró (tyúkeszű – 2,3) „megelőzik” az erős agresszivitást, érzéketlenséget, nemtelenséget kifejező szavak, és ezzel „csak” harmincharmadik lett a legkevésbé kíváncsú szavak sorrendjében.

A leginkább elutasított angol, német és holland nyelvű személyiségvonásokat a legelutasítottabb magyar személyiségleírókkal összevetve megfigyelhető, hogy a tíz legnegatívabb jelentésű szó között több azonos jelentésű személyiségleíró is található az eltérő nyelveken. Mind a négy nyelven itt szerepel a „gonosz” (bad, gemein, gemeen) szó és ez mindegyik nyelven könyörtelenséget, rosszindulatot fejez ki. A legnagyobb hasonlóság a holland és a magyar nyelvű leírók esetében. Ennek nem kizárta az oka, hogy e két nyelven a személyiségleírók szó-készletének összeállítását nem befolyásolták egyéni kutatói döntések, azaz minden személyiségleíróként megítélt szó jelentéstartalmától függetlenül belekerült az alapszókészletbe. Ennek az eljárásnak a következtében ebben a vonáslistában az extrém jelentéstartalmú (vérszomjas, szadista) melléknevek is megtalálhatók.

A semleges megítélésű személyiségleíró szavak az 1. táblázatban a nulla átlagérték köré csoportosultan helyezkednek el. Jelentéstartalmuk leginkább a robbanékonyság-visszafogottság dimenzió mentén értelmezhető, nagyrésztük dinamikuságot (vakmerő, forrófejű), illetve ennek ellentétét, visszafogottságot (kimért, alázatos) fejez ki.

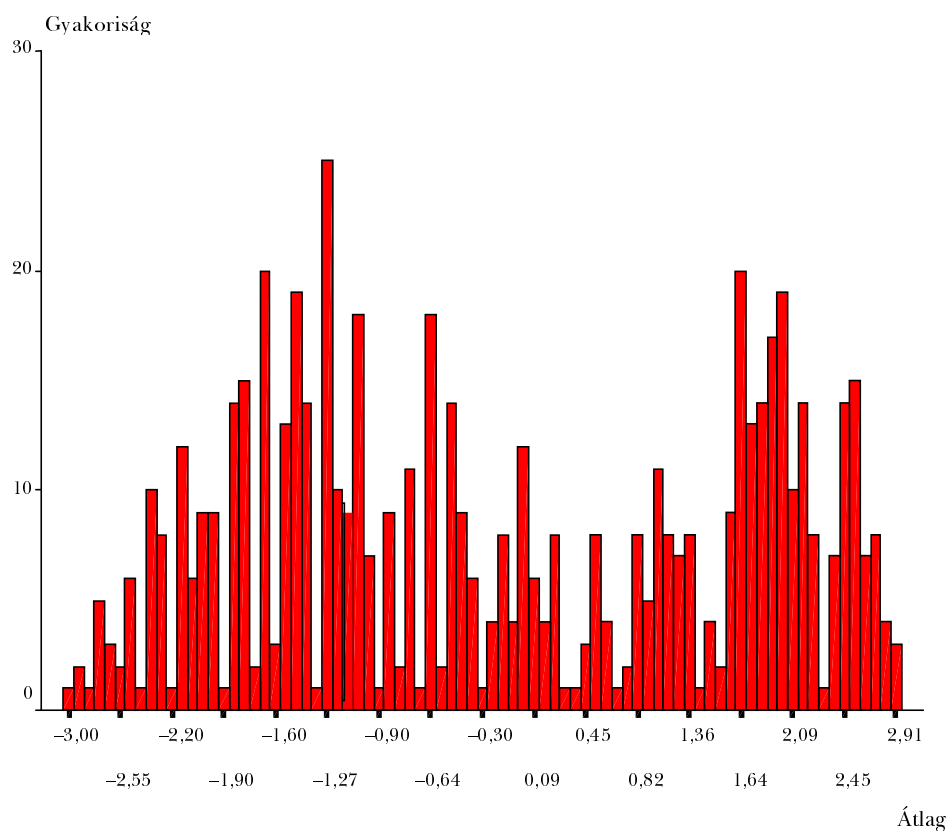
A semleges megítélésű személyiségleírók viszonylag alacsony számára a magyar nyelvben a személyiségleírók szociáliskívánatosság-értékeinek gyakorisági eloszlása mutat rá. Az 1. ábrán jól megfigyelhető a személyiségleírók eloszlásának aszimmetriája, amennyiben a negatív jelentéstartalmú szavak enyhe túlsúlya mutatkozik. A magyar eredmények is azt mutatják, amit először ANDERSON (1968) angol, majd KLAPPROT (1972) német, valamint MERVIELDE (1977) holland nyelvű kutatásaik alapján megállapítanak, hogy a személyiségleíró nyelvet a semleges tartalmú leírók viszonylagos alacsony számú előfordulása jellemzi, és a nyelvet alkotó szavak többsége negatív jelentéstartalmat fejez ki. A személyiségleírók szociális kívánatosságának eloszlásában megfigyelhető aszimmetria lehetséges okait mindeddig egyetlen kutató sem vizsgálta közelebbről, a szerzők e jelenség pusztá leírására szorítkoznak (ANDERSON, 1968; MERVIELDE, 1977).

A taxonómiai vizsgálatok jó alapot nyújtanak a különböző nyelvek személyiség-szókincsének összehasonlítására (DE RAAD, PERUGINI, SZIRMÁK, 1997) és e kutatások keretében a személyiségleíró szavak szociális kívánatosság értékének további átfogó vizsgálatára is mód nyílik.

A tanulmány célja az első normatív adatok bemutatása a magyar személyiségleíró melléknevek szociális kívánatosságáról, és ezeknek az adatoknak az összehasonlítása az amerikai-angol, német és holland taxonómiai kutatáson alapuló szociáliskívánatosság-vizsgálatok eredményeivel.

MECKLENBRÄUKER, HAGER és MÖLLER (1994) megállapításával összhangban szükségesnek tartom és szorgalmazom magam is az idevonatkozó vizsgálatok időszakonkénti megismétlését, hogy a társadalmi értékrendváltozások, valamint a sze-

mélyes értékrend változásának hatását a személyiségleírók szociális megítélésében nyomon lehessen követni, és a személyiség- és szociálpszichológiai kutatásban a jövőben naprakészen lehessen alkalmazni.

1. ábra. A 620 magyar személyleíró melléknév szociális kívánatosságának gyakoriság-megoszlási grafikonja

IRODALOM

- ALLPORT, G. W., ODBERT, H. S. (1936) Trait names: a psycho-lexical study. *Psychological Monographs*, 47, No. 211.
- ANDERSON, N. H. (1968) Likebleness Ratings of 555 personality-trait words. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9, 272–279.
- ANGLEITNER, A., OSTENDORF, F., JOHN, O. P. (1990) Towards a taxonomy of personality descriptors in German: A psycho-lexical study. *European Journal of Personality*, 4, 89–118.
- BROKKEN, F. B. (1978) *The Language of personality*. Unpublished doctoral dissertation, University of Groningen

- BUSZ, M., COHEN, R., POSER, U., SCHÜMER, A., SCHÜMER, R., SONNENFELD, R. (1994) Die soziale Bewertung von 880 Eigenschaftsbegriffen sowie die Analyse der Ähnlichkeitsbeziehungen zwischen einigen dieser Begriffe. In Hager, J., Hasselhorn, M. (eds) *Handbuch deutschsprachiger Wortnormen*. Hogrefe Verlag für Psychologie, Göttingen, 285–292.
- COWEN E. L. (1961) The social desirability of trait descriptive terms: Preliminary norms and sex differences. *Journal of Social Psychology*, 53, 225–233.
- COWEN E. L., FRANKEL, G. (1964) The social desirability of trait descriptive terms: Applications to a French sample. *Journal of Social Psychology*, 63, 233–239.
- CROWNE, D. P. (1979) *The Experimental Study of Personality*, Erlbaum, Hillsdale
- CROWNE, D. P., MARLOWE, D. (1960) A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24–4, 349–354.
- DE RAAD, B., PERUGINI, M., SZIRMÁK, Z. (1997) In pursuit of a cross-lingual reference structure of personality traits: comparisons among five languages. *European Journal of Personality*, 3, 167–186.
- EDWARDS, A. L. (1957) *The Social Desirability Variable in Personality Assessment and Research*. Dryden, New York
- GOLDBERG, L. R. (1981) Language and individual differences: the search for universals in personality lexicons. In Wheeler, L. (ed.) *Review of personality and social psychology*, Vol. 2. Sage, Beverly Hills, 141–165.
- GOLDBERG, L. R. (1982) From Ace to Zombie: Some explorations in the language of personality. In Spielberger, C. D., Butcher, J. N. (eds), *Advances in Personality Assessment*, Vol. 1, Erlbaum, Hillsdale, 203–234.
- HAMPSON, S. E., GOLDBERG, L. R., JOHN, O. P. (1987) Category-breadth and social-desirability values for 573 personality terms. *European Journal of Personality*, 1, 241–258.
- HERMANS, D., DE HOUWER, J. (1994) Affective and subjective familiarity ratings of 740 Dutch words. *Psychologica Belgica*, 34-2/3, 115–139.
- IWAWAKI, S., COWEN, E. L. (1964a) The social desirability of trait-descriptive terms applications to a Japanese sample. *The Journal of Social Psychology*, 63, 199–205.
- IWAWAKI, S., COWEN, E. L. (1964b) The social desirability of trait-descriptive terms: further applications to a Japanese sample under a personal set. *The Journal of Social Psychology*, 63, 207–214.
- JOHN, O. P. (1990) The „Big-Five” factor taxonomy: dimensions of personality in the natural language and in questionnaires. In Pervin, L. A. (ed.) *Handbook of Personality, Theory and Research*. The Guilford Press, New York, 66–100.
- JUHÁSZ I., SZÓKE I., NAGY G., KOVALSZKI M. (szerk.) (1972) *Magyar értelmező kéziszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- KLAPPROT, J. (1994) Erwünschtheit und Bedeutung von 338 alltagspsychologischen Eigenschaftsbegriffen. In Hager, J., Hasselhorn, M. (eds) *Handbuch deutschsprachiger Wortnormen*. Hogrefe Verlag für Psychologie, Göttingen, 293–309.
- KLETT, C. J., YAUKEY, D. W. (1959) A cross-cultural comparison of judgements of social desirability. *The Journal of Social Psychology*, 49, 19–26.
- LÖWAAS, O. I. (1958) Social desirability ratings of personality variables by Norwegian and American college students. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 57, 124–125.
- MAGAY T., ORSZÁGH, L. (szerk.) (1991) *Magyar–angol kéziszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- MARLOWE, D., CROWNE, D. P. (1961) Social desirability and response to perceived situational demands. *Journal of Consulting Psychology*, 25-2, 109–115.

- MECKLENBRÄUKER, S., HAGER, W., MÖLLER, H. (1994) Erwünschtheit von 908 Eigenschaften bei Frauen und bei Männern aus der Sicht von Männern und von Frauen. In Hager, J., Hasselhorn, M. (eds) *Handbuch deutschsprachiger Wortnormen*. Hogrefe Verlag für Psychologie, Göttingen, 310–328.
- MERVIELDE, I. (1977) Ratings for likableness and subjective frequency of personality traits and interpersonal behaviors. *Psychologica Belgica*, XVII-2, 143–156.
- MILLHAM, J., JACOBSON, L. L. (1978/1983) Tetszésigény. In Szakács F. (szerk.), *Személyiséglélektani szöveggyűjtemény. IV/2. Személyiségdimenziók mérése*. Tankönyvkiadó, Budapest, 363–390.
- NORMAN, W. T. (1967) *2800 personality trait descriptors: Normative operating characteristics for a university population*. Department of Psychology, University of Michigan
- OSGOOD, C. E. (1962) Studies on the generality of affective meaning systems. *American Psychologist*, 17, 10–28.
- OSGOOD, C. E., SUCI, G. J., TANNENBAUM, P. H. (1957) *The measurement of meaning*. Urbana, University of Illinois Press
- OSTENDORF, F. (1990) *Sprache und Persönlichkeitsstruktur: zur Validität des Fünf-Faktoren-Modells der Persönlichkeit*. S. Roderer Verlag, Regensburg
- OSTENDORF, F. (1994) Zur Taxonomie deutscher Dispositionsbegriffe. In Hager, J. and Hasselhorn, M. (eds) *Handbuch deutschsprachiger Wortnormen*. Hogrefe Verlag für Psychologie, Göttingen, 382–441.
- PEABODY, D. (1967) Trait inferences: Evaluative and descriptive aspects. *Journal of Personality and Social Psychology Monograph*, 7, (4 teljes 644. szám)
- SCHÖNBACH, P. (1972) Likableness ratings of 100 German personality-trait words corresponding to a subset of Anderson's 555 trait words. *Journal of Social Psychology*, 2 (3), 327–334.
- SZIRMÁK, ZS., DE RAAD, B. (1994) Személyiségtaxonómia: A magyar nyelv személyleíró szókincse. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 1–2, 39–65.
- VERKASALO, M., LINDEMAN, M. (1994) Personal ideals and socially desirable responding. *European Journal of Personality*, 8, 385–393.

THE SOCIAL DESIRABILITY OF HUNGARIAN PERSONALITY DESCRIPTIVE ADJECTIVES

SZIRMÁK, ZSÓFIA

In the study the social desirability is investigated of 620 personality descriptive adjectives from Hungarian personality taxonomy (SZIRMÁK, DE RAAD, 1994). Ten judges rated the social desirability of the personality relevant descriptors on a seven point scale. The average scores, standard deviations, Z-scores and the frequency distribution of the social desirability of the personality relevant adjectives are presented in detail. The study provides a short overview of the previous social desirability studies with special focus on the taxonomy oriented English, Dutch and German social desirability research.

Key words: Personality descriptors, social desirability, personality taxonomy, Big-Five